

LEERBRIEF en PROTOCOL

**Intermitterend
katheteriseren
bij een vrouw**

COZUZ

**Leernetwerk zelfstandig
ondernemers in de zorg**

LEERBRIEF en PROTOCOL
Intermitterend katheteriseren bij een vrouw

Intermitterend katheteriseren is een voorbehouden handeling. Deze handeling mag u alleen verrichten als u bevoegd en bekwaam bent en u deze handeling in (schriftelijke) opdracht van een behandelend arts uitvoert.

COZOV wil een bijdrage te leveren aan een verantwoorde, goede en doelmatige zorg- en dienstverlening in de zorg bij mensen thuis, verleend door ZZP-ers. Daartoe is aan het protocol een leerbrief toegevoegd. Dit “ZO doen we dat...” protocol van het COZOV is een denk-, en handelingsrichtinggevend hulpmiddel. Echter het middel kan nimmer de plaats innemen van het eigen professionele denken en handelen van de Zelfstandig Ondernemer Zonder Personeel in de Zorg (ZZP-ers).

Let op: Indien zich situaties voordoen waarin dit protocol niet voorziet of wanneer complicaties optreden overlegt de ZZP-er in de Zorg (de opdrachtnemer) altijd eerst met de opdrachtgever. Afwijken van dit protocol kan soms noodzakelijk zijn, doch afwijken van dit protocol moet de ZZP-er in de Zorg te allen tijde kunnen beredeneren en motiveren.

www.goodcaresupport.nl/www.goedzorgen.nl 2009

Deze tekst mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook onder vermelding van de auteurs Caren Kunst, Ben Venneman en Jacqueline Noorbergen.

De inhoud mag niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden.

Deel 1 Leerbrief Intermitterend katheteriseren bij een vrouw

Wat betekent intermitterend katheteriseren?

Intermitterend katheteriseren is het legen van de urineblaas met behulp van een katheter voor eenmalig gebruik.

Intermitterend katheteriseren vindt binnen de gezondheidszorg plaats bij potentieel dreigende en/of bestaande fysiek/medische problemen in de urineblaas.

Wat is er aan de hand?

Katheteriseren van de blaas vindt plaats bij zorgvragers die niet zelfstandig kunnen urineren door organische of neurologische afwijkingen aan de blaas.

Doel van intermitterend katheteriseren

- Kunstmatig legen van de urineblaas via de urethra.
- Het opheffen van bepaalde plasklachten
- Bacteriologisch onderzoek.
- Bepaling van retentie.

Wat te doen?

Het inbrengen van een eenmalige katheter kan meerdere keren per dag plaatsvinden. Door het inbrengen van de eenmalige katheter kan de blaas leeglopen en wordt een overloopblaas, blaasontsteking of andere blaasinfecties voorkomen.

LET OP: indien een vrouw menstrueert en daarvoor tampons gebruikt, verdient het de aanbeveling om voor het intermitterend katheteriseren de tampon te (laten) verwisselen en de schaamstreek te wassen met een nat washandje of een natte tissue.

Nota bene: Indien een zorgvrager spina bifida heeft dan gebruikt u latexvrije disposable handschoenen.

Wanneer geen intermitterende katheterisatie ondanks een verzoek van een arts?

Het kan voorkomen dat een verzoek wordt gedaan tot het intermitterend katheteriseren van de blaas. Toch kunnen zich situaties voordoen waarbij u besluit af te zien van de handeling.

Deze situaties zijn:

- ✓ Geen toestemming van de zorgvrager;
- ✓ Aanwezigheid van weerstand vanwege emotionele geladenheid bij zorgvrager;
- ✓ Aanwezigheid van onverklaarbare pijn bij het inbrengen van de katheter in de urethra;
- ✓ Aanwezigheid van weerstand van de bekkenbodemspieren en de urethra die niet verklaarbaar is;
- ✓ Aanwezigheid van weerstand in de urethra vanwege medische aanleidingen;
- ✓ Aanvullende informatie van de zorgvrager die leiden tot het NIET uitvoeren van de handeling alvorens de behandelend arts te hebben geraadpleegd.

Registreren en rapporteren in het zorgplan

- Naam aanvrager en de rol tot de zorgvrager;
- Datum verzoek en bewijs van aanvraag;
- Handtekening van de aanvrager;
- Naam uitvoerende en rol tot de zorgvrager:
- Datum uitvoering en tijdstip
- Resultaten / en eventuele complicaties;
- Verslag van jouw nazorg vanwege niet succesvol resultaat.
- Ondertekening door jezelf!

Deel 2 Protocol uitvoering voorbehouden handeling: Intermitterend katheteriseren bij een vrouw

Benodigdheden

- Voorgescreven steriele eenmalige (gecoate) katheter
- celstof onderlegger
- handen alcohol
- afvalzak
- Water flink stromend uit de kraan
- Washandje en handdoek
- Onsteriele disposable handschoenen
-

Optioneel

- steriele spuit met glijmiddel
- Katheteropvangzak of urinaal
- Kocher
- Spoelvloeistof
- Steriel potje voor bacteriologisch onderzoek

Voorbereiding

- Doe sieraden af.
- Controleer of je nagels kort en schoon zijn.
- Handen wassen of desinfecteren met handen alcohol
- Controleer uitvoeringsverzoek en toon de schriftelijke opdracht van de arts. Vraag bevestiging van de zorgvrager voor uitvoering van de handeling: laat de zorgvrager of een vertegenwoordiger een handtekening plaatsen op het verzoek van de huisarts;
- Je realiseert je dat de handeling zoveel als mogelijk pijnloos dient te verlopen.
- Leg de zorgvrager zo begrijpelijk mogelijk het doel van de handeling uit; wat er gaat gebeuren en dat de handeling belastend maar in principe pijnloos kan zijn als de zorgvrager zichzelf kan ontspannen, of indien de zorgvrager dit niet kan begrijpen: noem de naam van de zorgvrager en vertel dat er iets gaat gebeuren.
- Vraag de zorgvrager toestemming om de handeling uit te voeren.
- Indien de zorgvrager vanwege taal/cultuurproblemen jouw instructies niet begrijpt zorg dan voor een tolk die jouw instructies kan vertalen.
- Besef welke impact deze handeling op de zorgvrager met een andere culturele achtergrond kan hebben.
- Wees voorbereid op mentale bezwaren dan wel fysieke weerstand bij uitvoering van de handeling door een man bij vrouwelijke zorgvragers met een bepaalde kerkelijke/culturele achtergrond.
- Bij het gebruik van een ongecoate katheter laat u kraanwater even goed doorlopen en bevochtigd u de katheter door water in de verpakking te laten lopen. Deze verpakking hangt u in de buurt van uw werkveld. Aan de meeste verpakkingen is een ophangsticker bevestigd.
- Zorg voor privacy: dek de ontblote heup/billen zorgvrager met een handdoek af;
- Informeer of de zorgvrager er waarde aan hecht als een familielid aanwezig is bij de handeling.

Werkwijze

- Vraag de zorgvrager een voor haar prettige houding aan te nemen.
- Was de schaamstreek. Overdadig wassen met zeepmiddelen kan de natuurlijke bacterieflora die de vrouw beschermt tegen infecties aantasten!
- Leg de celstof onderlegger onder de stuit en de benen van de zorgvrager.
- Zet de urinaal klaar of hang de urinezak in uw nabijheid.
- Open de katheterverpakking en zorg dat het uiteinde van de katheter steriel blijft. Indien gewenst mag u vast de katheterzak op hygiënische wijze aankoppelen.

- Trek de disposable handschoenen aan.
- Spreidt de labia en breng de katheter in totdat de urinestroom op gang komt. Het inbrengen van de katheter mag niet geforceerd worden! Zodra er urine afloopt de katheter niet meer verder opschuiven.
- Indien er urine opgevangen moet worden voor bacteriologisch onderzoek: laat "midstream urine" aflopen in het steriele urinepotje en sluit de deksel goed.
- Als de urinestroom gestopt is laat u de zorgvrager indien mogelijk op haar hand blazen om ook het laatste beetje urine uit de blaas te laten lopen.
- Katheter kan daarna rustig worden verwijderd.
- Gooi de katheter in de afvalzak
- Doe je handschoenen binnenste buiten uit en gooi ze in de afvalzak
- Was en droog het genitale gebied
- Help de zorgvrager een prettige houding aan te nemen
- Vraag naar de ervaringen van de zorgvrager
- Ruim de materialen op
- Handen wassen
- Noteer tijdstip en resultaat van de behandeling in het rapportagesysteem
- Noteer hoe urine eruit ziet (geur, kleur, hoeveelheid).
- Noteer eventuele complicaties.

Complicaties

- Pijn tijdens inbrengen → Gebruik een glijmiddel met eventueel lidocaïne
- Abnormale weerstand tijdens het inbrengen van de katheter → Laat de zorgvrager waar mogelijk ontspannen, lukt dit niet beëindig dan de handeling en licht de arts in
- Bloeding uit de blaas of urethra → Beëindig de handeling en licht de arts in
- Zorgvrager voelt zich niet goed of verliest bewustzijn door verlies van urine → Beëindig de handeling. Klem de katheter een paar minuten af en leg de zorgvrager met de benen hoog (Trendelenburg) en licht de arts in
- Blaasinfectie → Vang urine op voor onderzoek door arts.

